

Statenmededeling

Onderwerp

Wet Bibob – toepassing op subsidies en vastgoedtransacties en structurele aandacht bewustwording

Datum

3 juli 2018

Documentnummer

C2222031/4368296

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De stappen die ons college wil nemen om de provincie beter te wapenen tegen ondermijning. Dit wil ons college doen door structureel meer aandacht te besteden aan bewustwording van met wie we zaken doen, en door de Wet Bibob structureel toe te passen op subsidies en vastgoedtransacties.

Aanleiding

De aanleiding voor deze stappen is drieledig:

- In 2017 heeft een commissie onder leiding van Peter van der Velden de toepassing van de Wet Bibob en de bescherming van de relationele integriteit¹ binnen de provincie geëvalueerd in de vorm van een visitatie. Wij hebben uw Staten op 29 maart 2017 de rapportage met een begeleidende [memo](#) gestuurd. Op 6 juni 2017 hebben we de vervolgstappen naar aanleiding van de aanbevelingen van de visitatiecommissie vastgesteld en uw Staten hierover geïnformeerd met een [Statenmededeling](#). De Statenmededeling die nu voor u ligt bevat een verdere uitwerking van stappen die wij willen nemen naar aanleiding van de aanbevelingen.
- Het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) Zeeland West-Brabant en Oost-Brabant heeft in 2017 een quickscan van de provinciale organisatie gehouden naar de informatiepositie en de bestuurlijke weerbaarheid tegen ondermijning.

¹ Bij relationele integriteit gaat het om de relatie van het openbaar bestuur met derden. Deze vorm van integriteit wordt aangetast als het openbaar bestuur geen maatregelen neemt om te voorkomen dat het ongewild criminele activiteiten faciliteert.

De aanbevelingen die het RIEC op basis van de quickscan in december 2017 heeft gedaan, verschaffen inzicht in de mogelijkheden om de rol van de provincie bij de aanpak van ondermijning te versterken. De aanbevelingen van het RIEC en de aanbevelingen uit de rapportage van de visitatiecommissie liggen in het verlengde van elkaar, vandaar dat we deze hier samen behandelen. De aanbevelingen van het RIEC zijn als bijlage bij deze Statenmededeling gevoegd.

- Uw Staten hebben op 20 april 2018 de moties '[Inspelen om ondermijning tegen te gaan](#)' en '[Bibob vastgoedtransacties](#)' aangenomen. Daarin verzoeken uw Staten onder andere om Bibob-procedures te versnellen en uit te breiden naar subsidies en vastgoedtransacties. Eerder hebben wij op 30 januari 2018 de [Statenmededeling 'Aanpak mestfraude'](#) vastgesteld waarin staat dat ons college wil onderzoeken hoe we via de Wet Bibob passende maatregelen kunnen nemen tegen fraudeurs in de agrarische sector.² Mede op basis van eerdergenoemde moties hebben we dit uitgebreid naar een algemene en structurele toepassing van de Wet Bibob op subsidies en vastgoedtransacties. We maken dus geen afzonderlijk beleid voor de agrarische sector, maar bedden de mogelijkheden om de Wet Bibob toe te passen op fraudeurs in de agrarische sector in het algemene Bibob-beleid. Binnen dat beleid wordt de agrarische sector, naast de al genoemde sectoren subsidies vastgoed en milieu, gezien als een van de sectoren waarin een risico is op het faciliteren van strafbare feiten.

Datum

3 juli 2018

Documentnummer

C2222031/4368296

Bevoegdheid

De acties die wij hierna beschrijven hebben betrekking op bevoegdheden van ons college. Deze acties kunnen echter niet binnen de huidige beschikbare capaciteit worden uitgevoerd. De financiële consequenties verwerken we daarom in de Bestuursrapportage.

Kernboodschap

1. Op basis van de aanbevelingen van de visitatiecommissie Bibob en van het RIEC is het nodig om blijvende aandacht aan het risico op ondermijning te besteden

De visitatiecommissie inzake de toepassing van de Wet Bibob en het RIEC hebben beide aanbevelingen gedaan om de provincie beter te wapenen tegen ondermijning en om de relationele integriteit van de provincie beter te borgen. We lichten in deze Statenmededeling vijf stappen toe die wij in dit kader willen zetten (1a t/m 1e).

1a. Blijvende aandacht voor relationele integriteit en ondermijning binnen de provinciale organisatie borgen

De visitatiecommissie geeft aan dat het voor een goede bescherming van de relationele integriteit van een bestuursorgaan cruciaal is dat men zich organisatie-breed bewust is van het belang van dat onderwerp. Volgens de commissie is het bewustzijn inzake relationele integriteit binnen de provincie een blijvend aandachtspunt en is het wezenlijk dat de provincie blijft werken aan dit bewustzijn. Daarbij behoeft met name het organisatie-brede bewustzijn dat voorkomen moet worden dat de provincie in zee gaat met "louche" personen of bedrijven, bijzondere aandacht.

Het is volgens de commissie nodig om presentaties te verzorgen aan medewerkers van eenheden waar het onderwerp relationele integriteit nog niet sterk leeft en om casussen te presenteren over in het oog springende kwesties. Verder zal relationele integriteit volgens de commissie periodiek moeten worden geagendeerd in werkoverleggen van de eenheden. De commissie geeft aan dat er zo permanent onderhoud moet zijn op het gebied van relationele integriteit.

De aanbevelingen van het RIEC liggen in het verlengde hiervan. Het RIEC beveelt aan om trainingen te organiseren voor het provinciebestuur, voor Provinciale Staten, voor ambtenaren en voor omgevingsdiensten over ondermijnende criminaliteit. Het is van belang dit ook te laten beklijven, zo geeft het RIEC aan.

Daarnaast beveelt het RIEC aan om een loketfunctie (meld-informatiepunt) in te richten waar ambtenaren signalen over ondermijning af kunnen geven. Het komt regelmatig voor dat ambtenaren een signaal van mogelijke ondermijning hebben, maar dat zij het idee hebben dit signaal nergens af te kunnen geven, zo geven zij in groepsinterviews aan. Zij denken dat er in potentie veel meer uit de signalen te halen is dan nu het geval is. Bij dit alles is het wenselijk goed te kijken naar welke plek in de organisatie zich het beste voor dit alles leent.

We willen het voorgaande gaan uitwerken en omzetten in concrete stappen die we gaan zetten om intern blijvende aandacht aan het risico op ondermijning te besteden.

1b. Naar buiten toe actief communiceren over integriteit en de strijd tegen ondermijning

De visitatiecommissie beveelt aan om actiever gegevens en ervaringen uit te wisselen met andere overheden, zoals andere bestuursorganen, politie en justitie. Daarnaast beveelt de commissie aan om actief en structureel te communiceren met het bedrijfsleven over integriteit en de Wet Bibob, om ervoor te zorgen dat deze onderwerpen tussen de oren van het bedrijfsleven komen. De provincie moet in haar communicatie richting het bedrijfsleven benadrukken waarom (relationele) integriteit zo belangrijk is en waarom het bedrijfsleven aandacht aan dit onderwerp behoort te besteden.

Datum

3 juli 2018

Documentnummer

C2222031/4368296

Naast het communiceren met het bedrijfsleven over integriteit en de strijd tegen ondermijning in zijn algemeen, denken wijzelf dat ook winst te behalen is door actief te gaan samenwerken met bijvoorbeeld brancheorganisaties en moedermaatschappijen om de rotte appels uit de mand te halen, zoals politie en justitie de samenwerking met dit soort private partijen ook steeds vaker opzoeken.

Datum

3 juli 2018

Documentnummer

C2222031/4368296

De aanbevelingen van het RIEC liggen in het verlengde van het naar buiten toe actief communiceren over relationele integriteit en de strijd tegen ondermijning: zorg dat de Bibob-activiteiten van de provincie worden ingebed in een strategische boodschap, zowel intern als extern. De boodschap is dat de provincie alert is op ondermijning en zaken doen met de provincie riskant is voor criminelen. Het vergt veel inspanningen om deze boodschap te laten neerdalen in de kringen van (georganiseerde) criminelen, zo geeft het RIEC aan.

Op basis hiervan willen we naar buiten toe actief gaan communiceren over de strijd tegen ondermijning en, daar waar dat mogelijk is, de samenwerking met externe partners versterken, conform de aanbevelingen van visitatiecommissie en het RIEC.

1c. Inventariseren van krimp en overschotten

Het RIEC raadt aan om in heel Noord-Brabant de stand van zaken wat betreft 'krimp en overschotten' van recreatieparken, bedrijventerreinen en agrarisch vastgoed te inventariseren. Dit kan als ambtelijke activiteit binnen het kader van weerbare overheid in het buitengebied en vormt de vervolgaanpak van het in 2017 verschenen [rapport 'Ondertussen in het buitengebied'](#). In 2018 is hiermee reeds een aanvang gemaakt, waarbij twee programmalijnen worden uitgewerkt, te weten vrijgekomen agrarische bebouwing en recreatieparken. Dit willen we voortzetten.

1d. Gegevens en ervaringen uitwisselen met andere overheden

De visitatiecommissie beveelt aan om actiever informatie uit te wisselen met andere bestuursorganen, politie en justitie. Daarbij geeft de visitatiecommissie aan dat er vanuit de provincie een initiatief zou kunnen worden opgezet om met meerdere overheden actief gegevens uit te gaan wisselen. We willen deze handschoen oppakken en structureel gaan zorgen voor een actievere informatie-uitwisseling. We willen ook kijken welke ondersteuning het RIEC ons daarbij kan bieden. Het gaat ons dan niet alleen om het uitwisselen van gegevens op casusniveau, maar ook om het uitwisselen van ervaringen. Bij het uitwisselen van gegevens op casusniveau is van belang dat dit voldoet aan de Algemene verordening gegevensbescherming.

1e. Aandacht voor ondermijning bij verbonden partijen

In het verlengde van de aanbevelingen van de visitatiecommissie en het RIEC om meer naar buiten toe actief te communiceren over integriteit en de strijd tegen ondermijning, willen we bij onze publieke en publiek-private samenwerkingsverbanden (de verbonden partijen) inventariseren waar het nodig is om structureel aandacht te besteden aan het voorkomen van ondermijning en het beschermen van de relationele integriteit. Met sommige verbonden partijen, zoals de BOM en het GOB, zijn hierover al nadere afspraken gemaakt, maar we vinden het nodig om ook voor andere samenwerkingsverbanden te inventariseren wat nodig en mogelijk is. Na de inventarisatie willen we deze aandacht ook daadwerkelijk gaan besteden aan de samenwerkingsverbanden.

Datum

3 juli 2018

Documentnummer

C2222031/4368296

1f. Consequenties blijvende aandacht voor het risico op ondermijning

We verwachten dat één fte ons genoeg ruimte geeft om de hierboven genoemde aanbevelingen uit de rapportage 'Bewust(er) handelen met derden: evaluatie Uitvoering Wet Bibob Provincie Noord-Brabant in de vorm van een externe visitatie' en de aanbevelingen van het RIEC uit de quickscan structureel in te bedden.

2. We willen de Wet Bibob structureel toepassen op subsidies en vastgoedtransacties

Om de Wet Bibob structureel toe te passen op subsidies en vastgoedtransacties is het nodig om ons Bibob-beleid aan te passen. Dit willen we in het najaar van 2018 doen, op basis van de volgende uitgangspunten.

2a. Bibob-onderzoek bij indicaties van strafbare feiten in concrete casussen

Als we indicaties van strafbare feiten hebben bij een (rechts)persoon die subsidie aanvraagt of een vastgoedtransactie met ons wil aangaan, dan verrichten we een onderzoek op basis van de Wet Bibob. Van concrete indicaties van strafbare feiten is bijvoorbeeld sprake als de officier van justitie ons met een zogenaamde tip aanraadt om een Bibob-onderzoek naar iemand te verrichten of als uit krantenberichten blijkt dat een (rechts)persoon is veroordeeld voor strafbare feiten.

Dit is echter niet genoeg om te voorkomen dat we criminele activiteiten faciliteren, omdat informatie over het criminele verleden van personen die subsidie aanvragen of een vastgoedtransactie met ons willen aangaan ons zelden spontaan bereikt. Deze informatie komt pas beschikbaar als wij erom vragen. Daarom moeten we op basis van risicoschattingen gaan werken: waar zitten de grootste risico's op het faciliteren van strafbare feiten? We maken deze inschatting door te letten op bepaalde kenmerken die een groep transacties of een branche aantrekkelijker maken voor criminaliteit.³ Dit hebben we hieronder nader uitgewerkt voor vastgoedtransacties en subsidies.

³ Voorbeelden van dergelijke kenmerken: de branche kan faciliterend werken voor strafbare feiten (bijvoorbeeld vastgoed en ICT), de branche staat onder druk (er is veel concurrentie, de afhankelijkheid van anderen is groot, enzovoorts, zodat de neiging om strafbare feiten te plegen

2b. Bibob-onderzoeken bij vastgoedtransacties

Bij vastgoedtransacties zien we het grootste risico op het faciliteren van strafbare feiten als de provincie gebouwen of grond verkoopt, omdat gebouwen en grond faciliterend kunnen zijn voor allerlei strafbare feiten, zoals witwassen. Daarom verrichten we bij dit soort transacties van tevoren altijd een Bibob-onderzoek.

Datum

3 juli 2018

Documentnummer

C2222031/4368296

Daarnaast zien we een risico bij verpachtingen. Ook dit kan faciliterend werken voor allerlei strafbare feiten. Het risico is echter wel kleiner dan bij het verkopen van gebouwen en grond, omdat een verpachting voor bepaalde tijd geldt en de provincie eigenaar blijft van de grond. Daarom willen we bij verpachtingen van meer dan 1 hectare op basis van steekproeven bij 10% van de vastgoedtransacties een Bibob-onderzoek verrichten. Dit doen we vanuit proportionaliteitsoverwegingen bij verpachtingen van meer dan 1 hectare, omdat het daarbij gaat over de meer waardevolle verpachtingen.

2c. Bibob-onderzoeken bij subsidies

Bij subsidies willen we de verschillende subsidieregelingen als uitgangspunt nemen. Dit betekent dat we bij nieuwe openstellingen van een bestaande subsidieregeling en het tot stand komen van een nieuwe subsidieregeling willen kijken in hoeverre de nieuwe regeling een risico op het faciliteren van strafbare feiten in zich draagt. Daar waar het mogelijk is om dit risico te beperken door de regeling anders te formuleren, zullen we dat uiteraard doen. Daarna plaatsen we op basis van de overgebleven risico's de regeling⁴ in één van de volgende categorieën⁵:

- Regelingen met een hoog risico op het faciliteren van strafbare feiten: bij elke aanvraag een Bibob-onderzoek.
- Regelingen met een middelhoog risico op het faciliteren van strafbare feiten: op basis van steekproeven bij 20% van de aanvragen een Bibob-onderzoek verrichten.
- Regelingen met een laag risico op het faciliteren van strafbare feiten: op basis van steekproeven bij 10% van de aanvragen een Bibob-onderzoek verrichten.
- Regelingen met een verwaarloosbaar risico op het faciliteren van strafbare feiten: geen Bibob-onderzoeken, buiten de onderzoeken op basis van indicaties van strafbare feiten in concrete gevallen.

De ondergrens in individuele gevallen is € 25.000,- euro. Dat heeft te maken met de landelijk ingevoerde richtlijn inzake het *Rijkssubsidiekader* waarbij subsidies in drie zogenaamde arrangementen zijn ingedeeld.

groter wordt), er gelden geen/weinig toetredingseisen (zodat criminele gemakkelijker kunnen toetreden tot een branche), er gaat veel contant geld om in de branche (dit vergroot de kansen op witwassen), enzovoorts.

⁴ Bij een regeling die overduidelijk uit verschillende onderdelen bestaat, kunnen we de verschillende onderdelen in verschillende categorieën plaatsen.

⁵ Deze risico's worden ingeschat op basis van een lijst met kenmerken van de regeling en de branche(s) waarop de regeling zich richt, zoals hiervoor genoemd onder voetnoot 8.

Arrangement I = tussen 1000 en 25.000 euro.
Arrangement II = tussen 25.000 en 125.000 euro.
Arrangement III = meer dan 125.000 euro.

In Arrangement I wordt vanwege lastenverlichting voor zowel de aanvrager als de overheid (kosten/baten) vaak gekozen voor verlenen en vaststellen in één beschikking, en zijn geen voortgangsrapportages en geen accountantsverklaringen vereist. Het Rijkssubsidiekader is vertaald in de door uw Staten vastgestelde [Algemene Subsidieverordening](#). Om aan te sluiten bij de overwegingen en uitgangspunten van dit eerste arrangement is gekozen voor het feit dat subsidies in relatie tot toepassing van de Wet Bibob een ondergrens kennen van € 25.000,- euro.

Datum

3 juli 2018

Documentnummer

C2222031/4368296

2d. Start met Bibob-light-toets

Om het voor het bedrijfsleven en voor onszelf minder belastend te maken om een Bibob-onderzoek te verrichten, beginnen we in alle gevallen met een Bibob-light-toets, die we op basis van de aanbevelingen van de visitatiecommissie hebben ontwikkeld. Bij deze toets gaat het om het opvragen van het uittreksel uit de Kamer van Koophandel, zodat bekend is welke rechtspersonen en natuurlijke personen achter de onderneming in kwestie zitten. Vervolgens vragen we justitiële gegevens op en controleren we de onderneming in Inspectieview Milieu.⁶ Mochten de justitiële gegevens en/of de gegevens uit Inspectieview Milieu daartoe aanleiding geven, dan verrichten we volledig Bibob-onderzoek.

Er is in deze werkwijze wel een risico dat er ondernemers doorheen glippen die mogelijk betrokken zijn bij strafbare feiten, bijvoorbeeld omdat we in deze werkwijze in zijn geheel geen onderzoek doen naar de financiers van de ondernemingen. Deze aanpak zorgt er echter wel voor dat we meer kunnen onderzoeken in minder tijd. We zullen op basis van deze werkwijze ook onze Bibob-vragenformulieren aanpassen, zodat we alleen de informatie van aanvragers opvragen die echt noodzakelijk is om de Bibob-toets uit te voeren.

2e. Consequenties toepassing Wet Bibob op subsidies en vastgoedtransacties

Op basis van het aantal vastgoedtransacties per jaar en de verwachte ontwikkeling in de aankomende jaren, gaat het om het verrichten van ongeveer 60 Bibob-light-toetsen per jaar. We schatten in dat in ongeveer 5-10 gevallen per jaar een volledig Bibob-onderzoek nodig is. In totaal is hiervoor 0,5 fte nodig.

We hebben een risico-indeling voor de reeds bestaande subsidieregelingen gemaakt. Op basis van het aantal subsidieaanvragen per jaar, de verwachte

⁶ Inspectieview Milieu biedt grofmazige informatie over inspecties, overtredingen en maatregelen van onder andere de NVWA, de Inspectie voor Leefomgeving en Transport, en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Kanttekening daarbij is dat Inspectieview Milieu niet 100% volledig is. Het systeem is afhankelijk van de vulling door individuele toezichthouders en bevat bovendien alleen gegevens als: datum overtreding, hoogte van de boete en wetsartikel dat overtreden is. Wat er exact is gebeurd en in hoeverre een onderneming of ondernemer de wetsovertreding met opzet heeft begaan, is daar bijvoorbeeld niet uit te halen.

ontwikkeling in de aankomende jaren en de gemaakte risico-indeling, gaat het hierbij om het verrichten van ongeveer 300 Bibob-light-toetsen per jaar. We schatten in dat in ongeveer 30 gevallen per jaar een volledige Bibob-onderzoek nodig is. In totaal is hiervoor 2,5 fte benodigd.

Datum

3 juli 2018

Documentnummer

C2222031/4368296

Consequenties

1. Structureel invulling geven aan de aanbevelingen van de visitatiecommissie en van het RIEC

De visitatiecommissie en het RIEC hebben een aantal duidelijke aanbevelingen gedaan om ervoor te zorgen dat de provincie zich kan wapenen tegen ondermijning en haar relationele integriteit kan beschermen. Met deze stappen geven we invulling aan deze aanbevelingen en zorgen we voor meer aandacht voor ondermijning en de weerbaarheid daartegen, zowel intern als naar buiten toe.

2. Een gereduceerde kans dat de provincie bij subsidies en vastgoedtransacties ongewild strafbare feiten faciliteert

Door subsidies te verstrekken en vastgoedtransacties aan te gaan zonder daarbij een Bibob-onderzoek te verrichten, loopt de provincie het risico om strafbare feiten te faciliteren. Door de Wet Bibob hierop toe te passen, beperken we dat risico. Hiermee draagt de provincie bij aan een integere en betrouwbare overheid, en een veiliger en leefbaarder Brabant.

3. Financiële consequenties

De financiële consequenties zijn de volgende:

Jaar:	2019 en verder
Benodigd bedrag:	€ 0,4 miljoen

De consequenties van het bovenstaande leggen wij bij bestuursrapportage 2018 aan uw Staten voor en worden vervolgens in de Begroting 2019 (incl. meerjarenraming) verwerkt.

Europese en internationale zaken

Er is geen sprake van een raakvlak met Europees of (ander) internationaal beleid.

Communicatie

Dit voorstel is afgestemd met de verschillende eenheden van de provinciale organisatie. Het voorstel richt zich onder andere op communicatie met verschillende interne en externe partijen. Dit zal plaatsvinden zoals hierboven reeds uitgelegd is.

Vervolg

Zoals we in de Statenmededeling '[Evaluatie Uitvoering Wet Bibob provincie Noord-Brabant in de vorm van een externe visitatie](#)' d.d. 6 juni 2017 aan uw Staten hebben medegedeeld, zullen we uw Staten regelmatig op de hoogte stellen van de voortgang van de vervolgstappen die naar aanleiding van de aanbevelingen van de visitatiecommissie worden gezet. Het eerstvolgende natuurlijke moment om u te informeren is het najaar van 2018. We informeren u dan over ons nieuwe Bibob-beleid.

We willen in 2021 het bovenstaande evalueren, zodat we op basis van onze ervaringen eventuele aanpassingen kunnen doorvoeren.

Bijlagen

1. Aanbevelingen RIEC inzake bestuurlijke weerbaarheid en informatiepositie van de provincie Noord-Brabant

Gedeputeerde Staten van Noord Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Opdrachtgever: de heer H.C. Smit, (073) 681 21 13, hcsmit@brabant.nl, eenheid Kabinet van algemene Directie.

Opdrachtnemer: de heer N.E. Gradisen en mevrouw C.H.C. Pietjouw, (073) 681 25 41 en (073) 681 2265, ngradisen@brabant.nl en cpietjouw@brabant.nl, eenheid Kabinet van algemene Directie.

Datum

3 juli 2018

Documentnummer

C2222031/4368296